

**Veendu,
et on
ohutu!**

**Ületa
sõidutee siis,
kui auto on
möödunud!**

**JALGRATTURI
meelespea**

Sissejuhatus

Jalgratas on sõiduvahendina muutumas üha populaarsemaks ja igapäevaliikluses kohtab jalgrattaid sagedamini kui kunagi varem. Rohkem kui kunagi varem on päevakorral ka jalgratturite turvalisus. Et sõita oleks ohutu, peab jalgrattur täitma liiklusreegleid, tundma ära ohuolukorrad ning neis õigesti käituma. Järgnevalt on kokku võetud jalgratturile kõige olulisem.

Vihiku esimeses pooles on jooniste abil selgitatud 7 erinevat liiklusolukorda koos nende juurde lisatud nõuannetega, mis on jalgratturile abiks nii ohutu käitumisviisi valikul kui ka liikluses enda parema märgatavuse tagamisel.

Vihiku teise poolde on koondatud olulisemad jalgratturit puudutavad liiklusreeglid viidetega Liiklusseaduse paragrahvidele, kus need sisalduvad. Lisatud on soovitusel ka erinevate jalgrattalukkude kasutamiseks.

Tagakaane siseküljel on ära toodud mõned olulised telefoninumbriid, mida vaja võib minna.

Ohutut liiklemist!

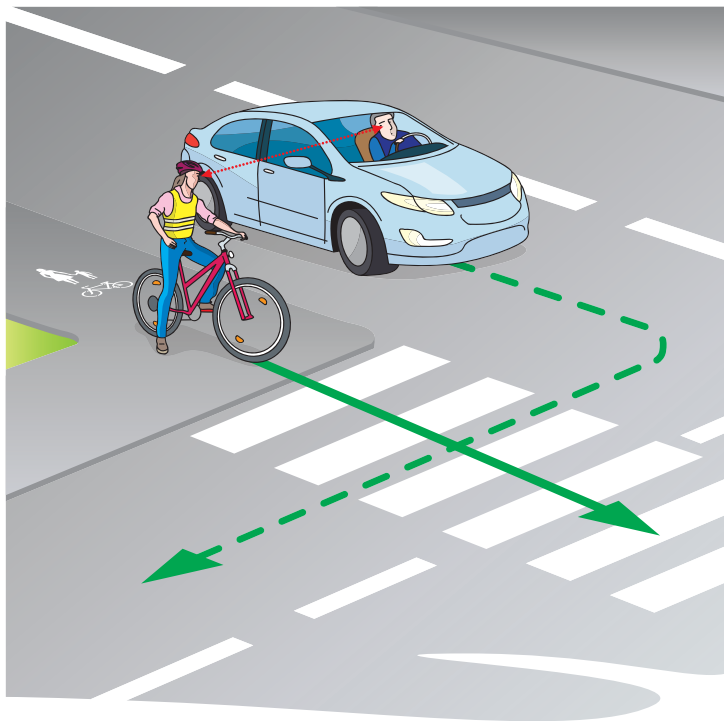
Sisukord:

■ Jalgratturi käitumine sõidutee ületuskohal	lk 4
■ Sõidutee ületamine reguleerimata ülekäigurajal	lk 5
■ Keerulistes liiklusoludes sõidutee ületamine	lk 6
■ Jalgratturi käitumine ristmikul	lk 7
■ Vasak- või tagasipöörde ohutu sooritamine	lk 8
■ Jalgratturi paiknemine sõiduteel	lk 9
■ Jalgratturi ja jalgratta ohutusvarustus	lk 10
■ Jalgratturi liiklusreeglid Liiklusseaduses	lk 11–13
■ Ratas lukku! (ülevaade rattalukkudest)	lk 14
■ Tähtsad numbrid	lk 15

A silhouette of a person riding a bicycle on a hill, with a line of trees behind them. The background is a light blue sky with a subtle gradient.

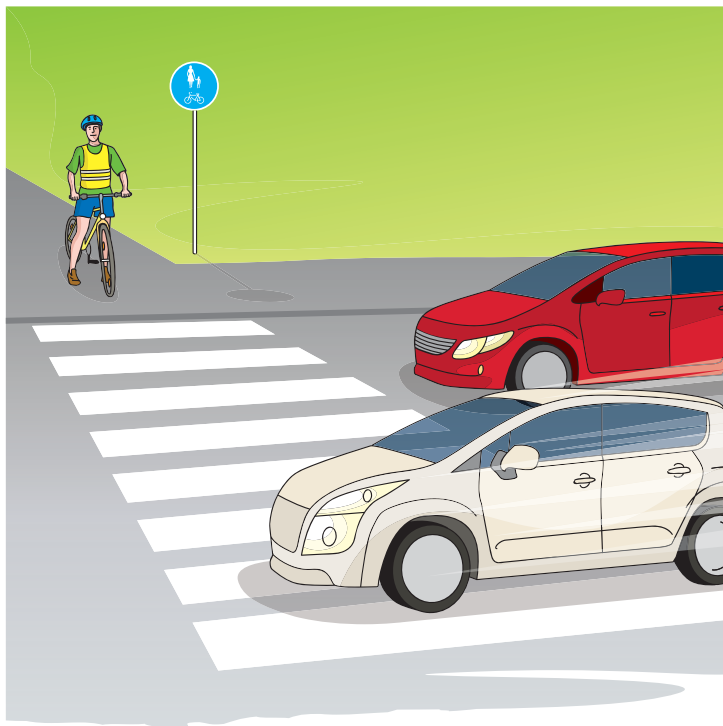
Jalgratturi liiklusreeglid

1. juulist 2011 a. jõustunud liiklusseaduses

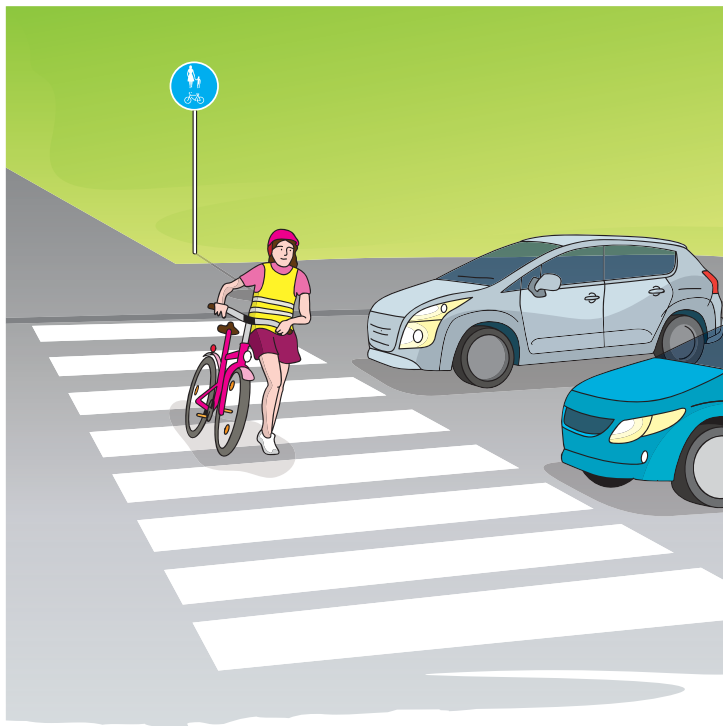
Jalgratturi käitumine sõidutee ületuskohal

Sõidutee ületuskohale lähenedes vähenda kiirust ning enne sõidutee ületamist veendu, et ohtu ei ole. Vajaduse korral peatu. Sõida jalakäija tavakiirusega (3-7 km/h), et jõuaksid liiklusolukorda hinnata ning et läheneva auto juht jõuaks sind õigeaegselt märgata ja sinuga arvestada. Loo autojuhiga silmside, et teineteise tegevuses kindel olla ka siis, kui sul on eesõigus (pöörav juht peab andma teed otse liikuvale jalgratturile).

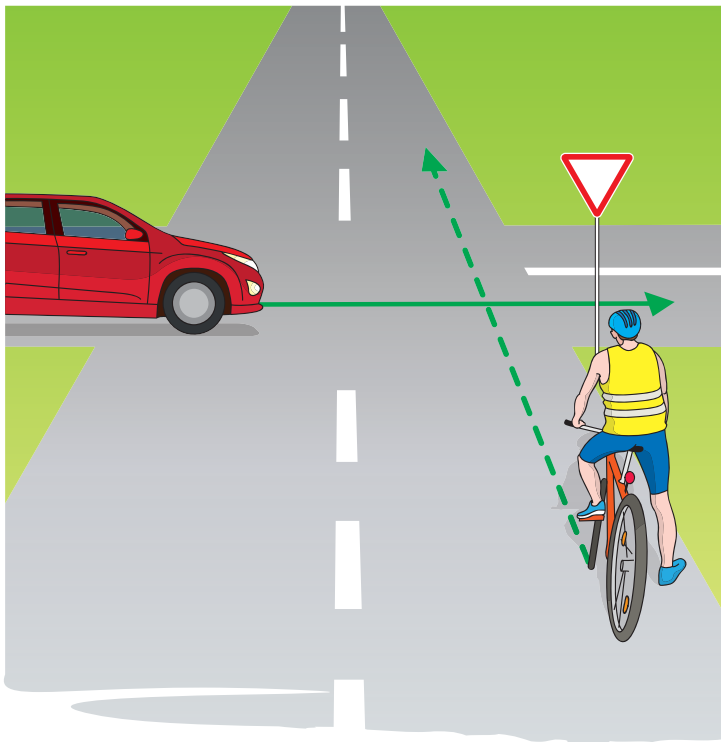
Sõidutee ületamine reguleerimata ülekäigurajal

Soovides ületada sõiduteed ristmikvahelisel teelõigul paikneval reguleerimata ülekäigurajal sõites, arvesta, et sul pole sõiduteel liiklevate juhtide suhtes eesõigust. Kui mõni sõidukijuht viisakusest peatub sulle tee andmiseks, ole ettevaatlik ja tähelepanelik, sest naaberrajal sõitva sõiduki juht ei pruugi selleks valmis olla. Ohutuse huvides on õigem rattalt maha tulla ja ületada sõidutee jalakäijana.

Keerulistes liiklusoludes sõidutee ületamine

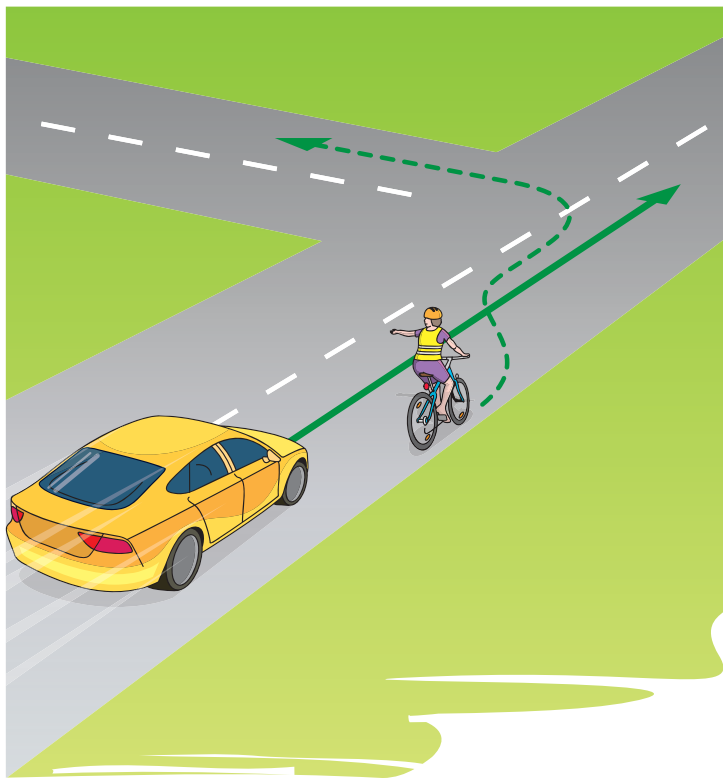
Ületa sõidutee ülekäigurajal ratast käekõrval lükates jalakäijana, kui liiklus on tihe või liiklusolukord on keeruline (näiteks tuleb ületada mitu samasuunalist sõidurada korraga). See on ohutum ning tiheda liikluse korral ka lihtsam viis üle tee minna, kuna juhil on kohustus anda teed reguleerimata ülekäigurajal sõiduteed ületavale jalakäijale. Ka jalakäijana teed ületades peatu enne sõiduteele astumist ning veendu, et tee ületamine on ohutu.

Jalgratturi käitumine ristmikul

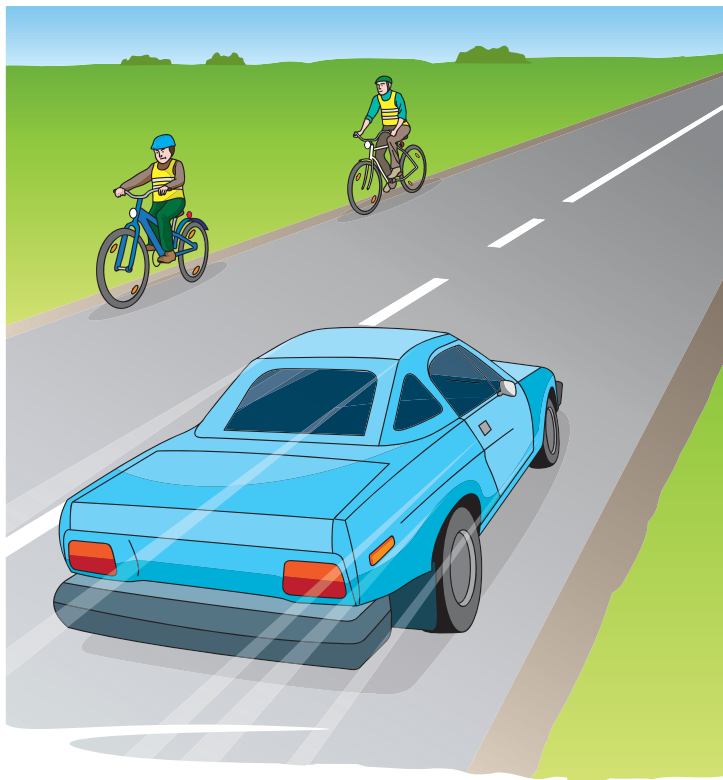
Täida fooride ja liiklusmärkide nõudeid. Ristmikul anna teed peateel sõitvale juhile. Sõites ise peateel, veendu enne ristmiku ületamist, et kõrvalteelt lähenev juht sinule teed annab.

Hoidu sõitmast sõidutee ääre ja paremale pöörava auto vahele. Autojuht ei pruugi sind märgata.

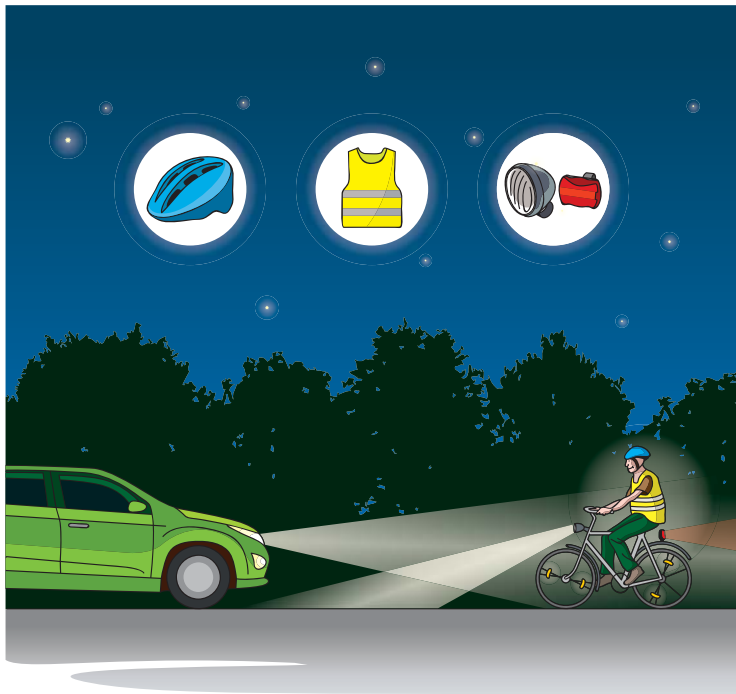
Vasak- või tagasipöörde ohutu sooritamine

Enne vasakule või tagasi pööramist anna teed eest ja tagant lähenevatele juhtidele. Peale käega märguandmist soorita pööre alles siis, kui oled kindel, et ohtu ei ole. Ole eriti tähelepanelik tagant lähenevate sõidukite suhtes!

Jalgratturi paiknemine sõiduteel

Otse sõites hoidu tee paremasse äärde. Mitmekesi sõites liikuge ohutut pikivahet hoides reas üksteise järel, mitte kõrvuti.

Jalgratturi ja jalgratta ohutusvarustus

Kanna kiivrit, mis kaitseb su pead ning eredavärvilist helkurmaterjaliga varustatud riietust, mis aitab autojuhtidel sind märgata nii pimedas kui ka päevasel ajal. Lisaks helkuritele peab jalgrattal pimedas või halva nähtavuse korral sõites põlema ees valge ja taga punane tuli.

Jalgratturi liiklusreeglid Liiklusseaduses

(sulgudes on toodud viited liiklusseaduse paragrahvidele)

- Jalgrattaga liiklemiseks on ette nähtud jalgrattatee, jalgratta- ja jalgteel ning sõiduteele märgitud jalgrattarada (LS § 2 p 15-17). Samuti võib sõita õuealal, sõiduteel ning teepeenral (LS § 31 lg 2). Jalgrattaga võib sõita ka ühissõidukirajal ning ühesuunalisel teel vastassuunas, kui seda lubab vastav liiklusmärk (LS § 2 p 98), (Majandus- ja kommunikatsiooniministri määrus liiklusmärkide, teemärgiste ja fooride kohta).
- Kõnniteel tohib jalgrattaga sõita alla 13-aastane jalgrattur ja tema kuni kaks saatjat ning väikelast rattatoolis sõidutav jalgrattur. Samuti jalgrattur, kui sõiduteel sõitmine tee seisukorra tõttu on oluliselt raskendatud (LS § 32 lg 1 p 1).
- Sõiduteel peab jalgrattaga sõitma võimalikult selle parema ääre lähedal. Erandiks on vaid ümberpaiknemine vasak- või tagasipöörde sooritamiseks (LS § 31 lg 2). Nõue tähendab ühtlasi ka seda, et jalgrattaga sõidetakse ühes reas üksteise järel. Vaata ka joonis lk 9.
- Enne pööret ja sõiduraja vahetust peab jalgrattur oma kavatsusest käega märku andma ning veenduma, et eest- ja tagantpoolt lähenevad sõidukid teda ei ohusta (LS § 39 lg 1). Pöörates vasakule või tagasi peab jalgrattur andma teed juhile, kes sõidab vastassuunast otse või paremale või on temast möödasõidul (LS § 17 lg 5 p 3). Pöörde lõpul peab teed andma sõiduteed ületavale jalakäijale (LS § 17 lg 5 p 2). Vaata ka joonis lk 8.
- Ristmikule lähenedes peab jalgrattur olema tähelepanelik, arvestama liiklusoludega ning andma teed eesõigust omavale liiklejale (LS § 56 lg 1). Vaata ka joonis lk 7.
- Omaette jalgrattatee ning jalgratta- ja jalgteel sõiduteega lõikumise kohal, välja arvatud parkla, õueala, puhkekoha ja teega külgneva ala juurdesõiduteel lõikumiskoht, peab jalgrattur andma teed sõiduteel liiklejale, kui teeandmise kohustus pole liikluskorraldusvahenditega seatud teisiti (LS § 31 lg 6-7).

- Ülekäigurajal võib sõidutee ületada jalgrattalt maha tulemata, kuid sel juhul ei ole sõidukijuht kohustatud jalgratturile teed andma (LS § 2 p 100). Vaata ka joonis lk 5 ja esikaant.
Sõiduteel liiklev juht peab jalgratturile teed andma juhul, kui jalgrattur ületab sõiduteed, millele sõidukijuht pöörab (LS § 17 lg 5 p 2). Vaata ka joonis lk 4. Tee andmisel tuleb juhinduda eesõigusmärkidest, juhul kui need on paigaldatud (LS § 17 lg 1).
- Sõiduteega lõikumise kohale mööda jalgrattaga liiklemiseks ettenähtud teed lähenev jalgrattur peab vähendama kiirust ning ületama sõidutee jalakäija tavakiirusega (LS § 31 lg 9). Jalakäija tavakiirus on orienteeruvalt 3-7 km/h. Jalgrattur peab siiski arvestama, et jalgrattaga sõites tee ületamisest ohutum on sõidutee ületada jalakäijana. Vaata ka joonis lk 6.
- Jalgrattur võib mööduda seisvast või aeglaselt liikuvast sõidukist ka paremalt poolt, kui selleks on piisavalt ruumi ja selle sõiduki juht ei ole andnud märku parempöördeks (LS § 31 lg 8).
- Jalgrattaga liiklemiseks ettenähtud teel sõites peab jalgrattur andma teed trammi- või bussipeatuses ühissõidukile minevale või sellelt tulevale jalakäijale (LS § 32 lg 4).
- Jalakäija vahetus läheduses tohib jalgrattaga sõita jalakäija tavakiirusega. Kõnniteel, jalgratta- ja jalgteel ja õuealal sõites ning ülekäigurajal ja ülekäigukohal sõiduteed ületades ei tohi jalgrattur ohustada jalakäijat (LS § 31 lg 5).
- Kolonnis sõitmisel ei tohi jalgrattur tekitada ohtu teistele liiklejatele (LS § 32 lg 1 p 7).
- Jalgrattur ei tohi sõita juhtrauast käega kinni hoidmata (st sõita käed lahti) (LS § 32 lg 1 p 2); laskma vedada tema juhitavat sõidukit (LS § 32 lg 1 p 3); vedada esemeid, mis takistavad juhtimist või tekitavad ohtu teistele liiklejatele (LS § 32 lg 1 p 4); vedada haagist, mis ei ole valmistatud jalgrattaga vedamiseks (LS § 32 lg 1 p 5); sõidutada sõitjat, kes ei istu sõitjale ettenähtud istmel või ei kanna kinnirihmatud nõuetekohast kiivrit (LS § 32 lg 1 p 6).

- Jalgrattaga võib vedada üheteljelist kuni 50 kilogrammise täismassiga jalgrattahaagist (LS § 87 lg 4).
- Jalgratas tuleb parkida nii, et see ei takistaks teiste sõidukite ja jalakäijate liiklust (LS § 20 lg 1). Enne sõiduki juurest lahkumist peab rakendama abinõusid, mis tõkestaksid selle omavolilise kasutamise (LS § 20 lg 9). Vaata ka joonis lk 14.
- Iseseisvalt tohib sõiduteel jalgratast juhtida alates 10-aastaselt ning 10-15-aastaselt jalgratturil peab selleks olema jalgratturi juhiluba (LS § 148 lg 1).
- Lapsevanema, seadusliku esindaja või tema poolt volitatud täiskasvanu vahetu järelevalve all tohib sõiduteel liigelda vähemalt 8-aastane jalgrattur (LS § 148 lg 1).
- Alla 16-aastane jalgrattur ja sõitja peavad teel jalgrattaga sõites kandma kinnirihmatud jalgratturikiivrit (LS § 31 lg 1, LS § 30 lg 6). Jalgratturikiiver peab vastama standardi EVS-EN 1078 „Kiivrid jalgratturitele ja rulade ning rulluisukude kasutajatele” nõuetele (LS § 11 lg 3). Vaata ka joonis lk 10.
- Jalgrattal peab olema töökorras pidur ja signaalkell (LS § 87 lg 1 p 1); ees valge ja taga punane helkur ning vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur (näiteks kodarahelkurid) (LS § 87 lg 1 p 2).
- Jalgrattal peab põlema pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites ees valge ja taga punane tuli (LS § 87 lg 3). Vaata ka joonis lk 10.
- Jalgratturi märgatavust parandab ja tema ohutust suurendab nii pimedas kui valge ajal sõites ohutusvest või helkurmaterjaliga varustatud eredavärviline riietus (nõue ei ole kohustuslik, kuid väga oluline jalgratturi ohutuse tagamiseks). Vaata ka joonis lk 10 ja esikaant.

Ratas lukku!

(ülevaade rattalukkudest)

Rattaluku valimisel peaks esmalt läbi mõtlema, kus soovitakse ratast lukustada. Kui on vaja 5 minutiks poodi jäätist ostma minna, võib ratta kinnitada soodsama trosslukuga. Kui ratas pikemaks ajaks valveta jätta, sobivad paremini U-lukud ja -ketid, kuna nende muukimine ja lõikamine on aeganõudvam. Kuna kõige rohkem varastatakse rattaid keldritest ja koridoridest, siis nendes kohtades võiks kindlasti kasutada U-lukku.

Oluline on alati kinnitada ratas lukuga nii, et see läbiks rattaraami.

Soovitav on kinnitada lukk ka posti või rattahoidja külge, muidu saab varas ratta lihtsalt kaenlasse võtta.

Trosslukud:

- + soodsama hinnaklassiga
- + koodiga, võtmega variandid
- + kuni 2 m pikkuse trossiga, võimalik kinnitada puu, posti või muu sellise ümber
- + lihtne ratta külge paigaldada
- kergesti muugitav/lõigatav

U-lukud:

- + kõige turvalisemad rattalukud
- + väga raskesti muugitav/lõigatav
- raske kaaluga
- osadele rattaraamidele keeruline kinnitada (nt naisterattad)
- kõige kallim lukutüüp

Kettlukud:

- + väga turvalised
- + koodiga, võtmega variandid
- + lihtne ratta külge paigaldada
- + mitu erinevat võimalust ratta kinnitamiseks

Helista **112** kui vajad hädaabi!

Helista kui kellegi elu, tervis, vara või keskkond on ohus või on alust arvata, et midagi sellist on juhtumas.

Helista **110** kui vajad abi politseilt!

Helista, kui tahad teatada korrarikkumistest, kuriteost või liiklusõnnetusest.

Helista **1313**, kui märkad:

- keskkonnareostust või reostusohu
- ebaseaduslikku metsaraiet, kalapüüki või muud ebaseaduslikku looduskasutust
- jäätmete ebaseaduslikku ladestamist
- massiliselt surnud loomi, linde või kalu
- loomade julma kohtlemist
- muud keskkonnavalast õigusrikkumist

Helista **1510** kui on järgmised võimalikud liiklusohhtlikud olukorrad:

- liiklusohhtlik takistus nagu teelelangenud puu, uhutud trüpp vms, mille puhul läbi- või möödasõit on raskendatud või ohtlik, liiklusohhtlik auk teekattes jne;
- teele jäetud tähistamata sõiduk või teele pudenenud kaup;
- katkine, mitteloetav liiklusmärk või vajaliku liiklusmärgi puudumine;
- ilmastikust tingitud raskendatud läbipääs või muud rasked teolud;
- teel on hukkunud või vigastatud väikeuluk.

Tunne liiklusreegleid ja käitu ohutult!